แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสุรินทร์

Guidelines for the Development of Creative Leadership of School Administrators under the Surin Provincial Office of Non-Formal and Informal Education

สุนทร จันทร์เปล่ง[1], ศุภธนกฤษ ยอดสละ[2*], ธัญเทพ สิทธิเสือ[3]
Soonthon Janplang[1], Supathanakris Yordsala [2*], Thanyathep Sittisuan [3]

[1,2,3] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[1,2,3] Educational Administration, Faculty of Education, Surindra Rajabhat University

*Corresponding email: 64054010126@ms.srru.ac.th
Received: 30 March 2023; Revised: 14 May 2023; Accepted: 29 May 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 196 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 และผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบเอฟโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู โดยรวมไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่น ประกอบด้วย 10 แนวทางย่อย 2) ด้านการมีจินตนาการ ประกอบด้วย 11 แนวทางย่อย มีวิธีการพัฒนา 5 วิธี ได้แก่ 1) การประชุม อบรมและสัมมนา 2) การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม 4) การเรียนรู้ผ่านโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย 5) การศึกษาดูงาน และผลการประเมินความเหมาะสม ความ

เป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the current condition of the creative leadership of school administrators; 2) to compare the creative leadership of school administrators under the Surin Provincial Office for the Non-Formal and Informal Education classified by school size; and 3) to provide guidelines for the creative leadership development of school administrators under the Surin Provincial Office for the Non-Formal and Informal Education. The sample group consisted of 196 school administrators and teachers under the Surin Provincial Office for the Non-Formal and Informal Education received from stratified random sampling. Data were collected through a questionnaire with 0.982 reliability and a focused-group discussion. Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, F-test, One-Way ANOVA, and Scheffé's Method.

The study found that: 1) The overall current condition of creative leadership of school administrators under the Surin Provincial Office for Non-Formal and Informal Education was at a high level. 2. The overall opinion on the creative leadership of school administrators under the Surin Provincial Office for the Non-Formal and Informal Education based on the size of the school was not different. 3. The guidelines for developing the creative leadership of school administrators under the Surin Provincial Office for the Non-Formal and Informal Education are as follows: 1) flexibility that consists of 10 sub-approaches; and 2) imagination which consists of 11 sub-approaches. According to the creative leadership development, 5 approaches are proposed as follows: 1) training and seminar; 2) network creating to exchange knowledge or as a learning community; 3) learning trough group work; 4) learning through assigned projects or activities; and 5) study trip. In addition, the study also revealed that the suitability, feasibility, and utility of the creative leadership development guidelines was at the highest level according to the assessment made by experts.

Keywords: Leadership, Creative Leadership, Administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) เพื่อเป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมไปสู่

เป้าหมาย ศักยภาพและคุณภาพของประชากรไทยทุกช่วงวัย ยังคงเป็นปัจจัย ท้าทายสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ แม้ว่าการเข้าถึงของระบบการศึกษามีความครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องคุณภาพผู้เรียน เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาประเทศในด้านศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561 : 1 - 3) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในยุทธศาสตร์ที่ 6 ได้กล่าวถึงด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ที่นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนพัฒนามาตรฐานการศึกษาของไทย เพราะมีเป้าหมายพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เพิ่มขึ้น

การบริหารจัดการองค์การท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้ และกระแสการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการศึกษาภายใต้การปฏิรูปการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลง คิดแนวใหม่ และพัฒนาแนวคิดให้ได้ผลงานใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2561 : 6) โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์การ คือ การมีผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาองค์การให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันที่ปฏิบัติงานเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน่วยงานในภูมิภาค คือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด โดยมีสถานศึกษาในสังกัดอยู่ในระดับอำเภอทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการดำเนินการในการจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่อง (การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน กระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง) และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อยกระดับการศึกษา พัฒนาทักษะการเรียนรู้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย ให้เหมาะสมทุกช่วงวัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง บริบททางสังคม และสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุน และประสาน ภาคีเครือข่ายในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งดำเนินกิจกรรมศูนย์การเรียนและแหล่งการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2551 : 6 - 26) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จึงได้มีบทบาทสำคัญต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาโดยจะเกี่ยวข้องกับเจตคติ ค่านิยมและแรงจูงใจของกลุ่ม โดยเฉพาะบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องผสมผสานและโน้มน้าวทัศนะของผู้อื่นให้สอดคล้องกับของตน เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้เข้าใจปรัชญา เป้าหมาย และความสนใจของผู้บริหารเองในการจัดการศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา และในขณะเดียวกัน ก็จะต้องเอาใจใส่และให้ความสนใจกับทัศนะและความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาด้วย (สุนทร โคตรบรรเทา, 2560 : 24) ดังนั้นการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ตามแนวคิดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จึงมีความน่าสนใจ สำหรับการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีของโลกที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ที่อาจส่งผลต่อทางด้านพฤติกรรมการปรับตัวของผู้เรียน ตามมาด้วยภาวการณ์แข่งขันทางการศึกษา และหลักแนวคิดเชิงสร้างสรรค์สอดคล้องกับปรัชญาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ให้ไว้ คือ คิดเป็น หมายถึง

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องการให้นักศึกษา กศน. ที่สำเร็จการศึกษาจาก กศน. ออกไปแล้วคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างหนึ่ง คือ การเป็นบุคคลที่สามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปประกอบอาชีพหรือเลี้ยงชีพได้อย่างสร้างสรรค์ (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการส่งเสริมตามอัธยาศัย, 2551 : 76 - 80) จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย จึงมีความสนใจทำการศึกษาในเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นองค์ความรู้ที่จะนำไปพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ให้พัฒนาได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 384 คน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์, 2565: 3)

1.2 ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2565 จำนวน 196 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดตัวอย่างโดยเทียบจากประชากร จำนวน 384 คน ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Margan, 1970; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555: 148 - 149) ขั้นที่ 2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แยกเป็นรายอำเภอ ตามขนาดของสถานศึกษา และทำการสุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ทราบจำนวนกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอตามขนาดของสถานศึกษา ขั้นที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากแบบแทนที่โดยการเทียบสัดส่วนเพื่อคัดเลือกให้เหลือกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ประกอบด้วย สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์

ระยะที่ 2 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษา ตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ระยะที่ 3 กลุ่มเป้าหมาย ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้ เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

3. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาจากทัศนะหรือแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ หน่วยงานการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549); กิตติ์กาญจน์ ปฏิพัทธ์ (2556); สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556); บัญญัติ สัมมาเพ็ชรัตน์ (2557); ณัฐชานันท์ พูลแก้ว (2558); ดวงแข ขำนอก (2559); ภรณ์ทิพย์ ปั้นกอง (2559); มณฑา ศิริวงษ์ (2559); ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2560); พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560); Bennis (2002); Stemberg (2006); Casse & Claudel (2007); Robinson (2007); Harris (2009), Dubrin (2010); Maxwell (2012) โดยการสังเคราะห์ได้ข้อสรุป 5 ด้าน ดังนี้ 1. การมีวิสัยทัศน์ 2. ความคิดสร้างสรรค์ 3. มีความยืดหยุ่น 4. มีจินตนาการ และ 5. การทำงานเป็นทีม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 แบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แบบสอบถามทั้งหมด 60 ข้อ ผ่านเกณฑ์จำนวน 53 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป และนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982

4.2 แบบสนทนากลุ่ม โดยมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์โดยลือกด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ซึ่งมี 2 ด้าน คือ ด้านมีความยืดหยุ่น จำนวน 10 ข้อ และด้านมีจินตนาการ จำนวน 11 ข้อ เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม และตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน แบบสอบถามทั้งหมด 21 ข้อ ผ่านเกณฑ์จำนวน 21 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ และผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ทั้ง 17 แห่ง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จัดส่งแบบสอบถามไปยังศูนย์

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ทั้ง 17 แห่ง ให้กลุ่มตัวอย่างตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 196 ฉบับ และรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามได้จำนวน 196 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ระยะที่ 2 ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 มาจัดกระทำเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ และดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญ 12 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ และ การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยรวม

ข้อ	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.27	0.67	มาก
2	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.23	0.74	มาก
3	ด้านการมีความยืดหยุ่น	4.11	0.57	มาก
4	ด้านการมีจินตนาการ	4.14	0.56	มาก
5	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.25	0.65	มาก
เฉลี่ย		**4.19**	**0.61**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.19, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x}$ = 4.27, S.D. = 0.67) 2) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = 0.65) 3) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. = 0.74) 4) ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{x}$ = 4.14, S.D. = 0.56) และ 5) ด้านการมีความยืดหยุ่น ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	**แหล่งความแปรปรวน**	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**P-value**
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.642 86.655 87.297	2 193 195	0.321 0.449	0.715	0.490
2. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.899 100.076 100.975	2 193 195	0.450 0.519	0.867	0.422
3. ด้านการมีความยืดหยุ่น	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.324 59.949 63.273	2 193 195	1.662 0.311	5.350*	0.005
4. ด้านการมีจินตนาการ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	3.133 57.493 60.627	2 193 195	1.567 0.298	5.259*	0.006
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.336 80.843 82.178	2 193 195	0.668 0.419	1.594	0.206
รวม	**ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม**	**1.451 69.792 71.244**	**2 193 195**	**0.726 0.362**	**2.007**	**0.137**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการมีความยืดหยุ่นและด้านการมีจินตนาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา		ขนาดเล็ก	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
ด้านการมีความยืดหยุ่น		$\bar{X}$	4.528	4.275	4.036
	ขนาดเล็ก	4.528	-	0.253	0.492
	ขนาดใหญ่	4.275	-	-	0.239*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.036	-	-	-
ด้านการมีจินตนาการ		$\bar{X}$	4.532	4.304	4.067
	ขนาดเล็ก	4.532	-	0.228	0.464
	ขนาดใหญ่	4.304	-	-	0.236*
	ขนาดใหญ่พิเศษ	4.067	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเป็นรายคู่ พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการมีความยืดหยุ่น จำนวน 1 คู่ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดใหญ่ กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ด้านการมีจินตนาการ จำนวน 1 คู่ ได้แก่ สถานศึกษาขนาดใหญ่ กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยรวม

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์	ค่าเฉลี่ย	สรุป	
		ควรพัฒนา	ไม่จำเป็นต้องพัฒนา
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.27		✓
2. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.23		✓
3. ด้านการมีความยืดหยุ่น	4.11	✓	
4. ด้านการมีจินตนาการ	4.14	✓	
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.25		✓
รวม	**4.19**		

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการมีจินตนาการ

ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมและควรหาแนวทางการพัฒนา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการมีจินตนาการ

การนำเสนอการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นดังกล่าวมาจัดทำ แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้เชี่ยวชาญ รายละเอียดดังนี้

ด้านการมีความยืดหยุ่น

1. ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมประชุม และพัฒนาตนเอง บุคลากร เพื่อสร้างแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นบนพื้นฐานระเบียบของทางราชการ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง วิเคราะห์สภาพปัญหา เพื่อนำมาสู่การพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารสถานศึกษามีการประเมินสถานการณ์ ปรับวิธีคิด ปรับวิธีการปฏิบัติงาน ให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

4. ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเชื่อมั่นในศักยภาพและความสามารถที่แตกต่างกัน ของบุคลากร จัดอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในการปฏิบัติงาน คอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ กำกับติดตาม

5. ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างทีมงานในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานให้บุคลากรตามความเหมาะสม ความถนัดหรือความชำนาญในงานนั้น ๆ เพื่อให้บรรลุตามบทบาทภารกิจงาน

6. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการบูรณาการการทำงานในพื้นที่โดยอาศัยภาคีเครือข่าย ส่วนราชการทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นการเสริมแรงและร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้รับบริการ

7. ผู้บริหารสถานศึกษา เปิดใจยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดพร้อมที่ปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้หรือปรับกระบวนการทำงานให้รวดเร็ว ทันสมัย

8. ผู้บริหารสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเอง นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา

9. ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับเข้าถึงได้ตลอดเวลา สร้างทัศนคติที่ดีให้ตนเองก่อน มองบุคลากรทุกคนคือทีมงานที่จะเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติงาน

10. ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ปิดกั้นความคิดที่แตกต่างและให้อิสระในการปฏิบัติงานภายใต้ระเบียบหรือวิธีการของทางราชการ กล่าวชมเชยเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ด้านการมีจินตนาการ

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ปรับทัศนคติของตนเองให้เป็นคนที่มีทัศนคติเชิงบวก ใช้หลักเกณฑ์ของหน่วยงานเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน รวมถึงอาจนำหลักเกณฑ์ด้านอื่น ๆ เข้ามาร่วมพิจารณาด้วยในการวางแผนในการปฏิบัติงาน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำข้อมูลสารสนเทศเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำข้อมูลสารสนเทศ และมวลประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา และการปฏิบัติงาน

4. ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างวัฒนธรรมองค์กร ระบบโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน มีต้องความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตนเองและความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เหตุผล และนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการแก้ปัญหา

6. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาด้านนโยบายหรือแนวคิดของการมองต่างมุม เพื่อให้มองเห็นมิติของข้อมูลที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ สร้างโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้แสดง ความคิดเห็น รวมถึงจุดประกายในการสร้างแรงบันดาลใจ และเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้มากขึ้น

7. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น โดยการกำหนดค่าเป้าหมายของงานไว้ร่วมกัน เพื่อให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องชัดเจน เน้นวิธีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

8. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง เช่น การสร้างสรรค์ผลงาน หรือนวัตกรรม ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

9. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้การสนับสนุนให้ครูได้คิดค้นและนำเสนอ เทคนิคการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนได้

10. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกล่าวชื่นชมเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรด้วย ความจริงใจ

11. ผู้บริหารสถานศึกษา เข้าไปมีส่วนแก้ไขปัญหาโดยการพูดคุยกับทุกคนในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ด้วยความไม่มีอคติต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อาจใช้การแสดงออก เช่น การยิ้มแย้ม การมีอารมณ์ขัน พูดคุยด้วยความเป็นมิตร

มีวิธีการพัฒนา 5 วิธี ได้แก่ 1) การประชุม อบรมและสัมมนา 2) การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม 4) การเรียนรู้ผ่านโครงการ หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย 5) การศึกษาดูงาน และผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ มีการวิเคราะห์เป้าหมาย กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันบนพื้นฐานของบริบทสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา การจัดอบรม ให้ความรู้กับบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน นั้น ๆ และผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถกระตุ้นในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงานโดยในการมอบหมายงานผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาจากความรู้ความสามารถ หรือความถนัดในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างเป็นระบบ รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา และครู รับฟังความคิดเห็น เสนอแนะจากเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้รับบริการ เพื่อนำมาพัฒนางานและการให้บริการให้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อเสนอแนะหรือการสะท้อนผลจากการปฏิบัติงานจากทุกฝ่ายมาปรับปรุงแก้ไขสู่การพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สุพรรณิกา ฤกษ์มงคล (2561: 157) ได้ทำการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 จากผลการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เพราะการมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การสร้างมนุษยสัมพันธ์และการเจรจาต่อรอง เป็นพฤติกรรมผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้บริหารควรมีและปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับ กุลชลี จงเจริญ (2562 : 196) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การนำทีมงาน การเรียนรู้และการมีองค์ความรู้ การกล้าเสี่ยงและกล้าคิดในสิ่งที่ปฏิบัติได้ การปรับตัวและมีความยืดหยุ่นในการทำงานการติดต่อสื่อสารทักษะระหว่างบุคคลและความฉลาดทางอารมณ์ การสร้างแรงบันดาลใจในการทำงาน การคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีจินตนาการ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธา ไว้วางใจและการเสริมพลังอำนาจ สอดคล้องกับ วัชรี คงทรัพย์ (2562: 104) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษา สำนักงานใหญ่ จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านการมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนการดำเนินงาน และคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของพนักงาน มีความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทำงานกันเป็นทีม สอดคล้องกับ สเตซีย์ (Stacey, 2018: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความเป็นผู้นำของโรงเรียนส่งเสริมหรือจำกัดการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์หรือไม่ ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับวัฒนธรรมของโรงเรียนที่สร้างสรรค์ แนวทางปฏิบัติที่แนะนำสำหรับผู้นำคนใหม่ของโรงเรียนหรือผู้นำในปัจจุบันที่ต้องการปลูกฝังวัฒนธรรมภายในสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ถึงเรื่องการศึกษาว่า ให้มีการฝึกอบรมด้านการบริหารและการพัฒนาอาชีพรวมถึงกำหนดหัวข้อต่าง ๆ ให้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาลักษณะความเป็นผู้นำทางความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้ให้มากขึ้น

2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโดยรวมไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีความยืดหยุ่น สถานศึกษาขนาดใหญ่ กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านการมีจินตนาการ สถานศึกษาขนาดใหญ่ กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งส่งผลต่อจำนวนบุคลากรที่มีสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา จึงอาจทำให้บุคลากรที่สังกัดขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีโอกาสในการเข้าถึงหรือสนิทสนมกับผู้บริหารสถานศึกษาได้น้อยกว่าสถานศึกษาที่มีขนาดเล็ก ถึงอย่างไรขนาดของสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการหรือพัฒนาให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามกรอบภารกิจงาน ตามบริบทของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงศักยภาพของการเป็นผู้นำในการบริหารจัดการอย่างเต็มกำลังความสามารถโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีความยืดหยุ่น และด้านการมีจินตนาการ สอดคล้องกับ บงกช วิจบ (2560: 84 - 87) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จากผลการศึกษาพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารเวลา และด้านการต่อรอง ตามลำดับ 2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน พบว่า จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรานด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการบริหารเวลา ด้านความยืดหยุ่น และด้านการไว้วางใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านจินตนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ วรกฤต ศิรธนิตรา (2562: 86) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้ผลการศึกษาว่าตัวแปรด้านการใช้วิจารณญาณแก้ปัญหามีผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด พิจารณาได้ว่าการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ทันเหตุการณ์ก่อให้เกิดภาวะผู้นำและการคิดอย่างสร้างสรรค์เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้บริหารมีเป้าหมายชัดเจน มีพลังภายในตนเอง มีพรสวรรค์หรือความถนัด ที่ชัดเจน กล้าทำในสิ่งที่ตนเองเชื่อว่าถูกต้อง สามารถวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา ในทุกสถานการณ์จะสามารถเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพโดยใช้ความสามารถของตนเองอย่างสูงสุด สอดคล้องกับ เพ็ญนภา ศรีภูธร (2562 : 56 - 58) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานตามนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีภารกิจหลักในการจัด ส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้น

การพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำงานแบบบูรณาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัดระยอง มีเอกภาพเชิงนโยบาย ดำเนินการจัดการศึกษาในแต่ละระดับด้วยเป้าประสงค์เดียวกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่าน จำนวน 2 ด้าน 21 แนวทางย่อย และวิธีการพัฒนา 5 วิธี อภิปรายผลได้ดังนี้ ผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) อบรมและสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะในการทำงาน ทั้งในด้านความคิด ทักษะ พฤติกรรม อุปนิสัยและเจตคติ 2) การประชุม เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำประชุมเพื่อรับฟังและเสนอความคิดเห็นโดยผู้เชี่ยวชาญ 3) การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ 4) การหมุนเวียนงาน เพื่อให้เพิ่มความรู้ ความสามารถ ได้เรียนรู้งานในส่วนต่าง ๆ ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของงานส่วนต่าง ๆ 5) การเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม เป็นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างวัตถุประสงค์ เป้าหมายร่วมกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ช่วยเหลือกันในการตัดสินใจเพื่อการทำงาน 6) การเรียนรู้ผ่านโครงการ หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผ่านการเป็นผู้นำ หรือผู้ตาม ส่งเสริมให้เกิดทักษะการบริหารจัดการ และ 7) การศึกษาดูงาน เพื่อให้ผู้รับการพัฒนาได้เรียนรู้ได้เห็นประสบการณ์ ใหม่ ๆ จากองค์กรภายนอกนำแนวคิด ข้อสังเกต มาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ พัชราภรณ์ ลัมพ์คิน (2564 : 106 - 139) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 จากผลการศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบของโปรแกรม 6 ด้าน ดังนี้ 1. หลักการ ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน 2. วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน 3. เนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 3 โมดูล ได้แก่ โมดูล 1) การมีจินตนาการ โมดูล 2) การมีความยืดหยุ่น และ โมดูล 3) การมีวิสัยทัศน์ 4. วิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 1) การศึกษาด้วยตนเอง 2) การประชุม ปฏิบัติการ 3) การศึกษาดูงาน 4) การฝึกอบรม/สัมมนา

ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ โดยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ สอดคล้องกับ กุลชลี จงเจริญ (2562 : 196) ได้ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจัดทำคำถามในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้ 1) ด้านหลักการพัฒนา ควรมีการพัฒนาทางวิชาชีพในมุมมองระดับโลก การปรับเปลี่ยนบทบาท มุมมองการบริหารแบบเดิมไปสู่การให้ความสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนในเชิงสร้างสรรค์ ปรับบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก 2) ด้านรูปแบบการพัฒนา ควรให้มีรูปแบบที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนและ

ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการพัฒนาแบบไม่เป็นทางการ ยึดการพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3) ด้านกระบวนการพัฒนา ควรให้มีการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางของกระบวนการ 4) ด้านหลักสูตรการพัฒนาควรมีหลักสูตรการพัฒนาที่เกิดจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้รับ เน้นการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ มีเนื้อหาสมดุลระหว่างการบริหารงาน การบริหารคน และการบริหารจิตใจ 5) ด้านวิธีการพัฒนาให้มีวิธีการทางนวัตกรรมและการออกแบบ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ บงกช วิจบ (2560: 84 - 87) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จากผลการศึกษาพบว่า 1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรานด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านการบริหารเวลา ด้านความยืดหยุ่น และด้านการไว้วางใจ และ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมและรานด้านมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านจินตนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ควรมีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีความยืดหยุ่นน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน และผู้บริหารสถานศึกษายอมรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากรถึงแม้ความคิดเห็นนั้นจะมีความแตกต่างกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางร่วมกันไว้ เนื่องจากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าระดับพฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่น ๆ ที่นำมาศึกษา

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในกลุ่มของขนาดสถานศึกษาใหญ่พิเศษ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสนใจที่จะนำแนวทางการพัฒนาไปพัฒนาตนเอง โดยผู้บริหารสถานศึกษาอาจเริ่มต้นทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ และนำแนวทางการพัฒนาที่ได้จากจากงานวิจัยนี้ไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษา ปัจจัยสนับสนุนภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ และสังกัดอื่น

2.2 ควรมีการนำข้อเสนอแนะต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ในการอบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ และสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

กุลชลี จงเจริญ. (2562). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 12*(1), 189 - 210.

บงกช วิจบ. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2560). *ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ในความเป็นผู้นำทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรกฤต ศิรธนิตรา. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค*, *6*(1), 86 - 95.

วัชรี คงทรัพย์. (2562). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบริษัท เซ็นทรัลพัฒนาจำกัด(มหาชน): กรณีศึกษาสำนักงานใหญ่. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, *24*(3), 104 - 120.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *ภาวะผู้นำในองค์การสถานศึกษา.* สำนักพิมพ์ปัญญาชน.

สุพรรณิกา ฤกษ์มงคล. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารบัณฑิตศึกษา, 15*(69), 151 - 160.

สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา).* สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ. https://www.sepo.go.th/assets/document/file.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ (2565). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2565.* สุรินทร์: สำนักงาน กศน.จังหวัดสุรินทร์.

พัชราภรณ์ ลัมพ์คิน. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เพ็ญนภา ศรีภูธร. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). *เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน.: คัมภีร์ กศน.* เอ็น.เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

Stacey, L. S, (2018). *How School Leadership Fosters or Constrains the Development of a Creative Learning Culture* [Abstract]. Doctoral Dissertation (Education). Philadelphia: Drexel University.